

‘Het kweken van zilte
producten biedt Zeeuwse boeren
een kansrijk alternatief’

Kweekvis biedt akkerbouw alternatief

De toenemende schaarste aan zoetwater zet de akkerbouw in Zeeland flink onder druk. Het kweken van tong gecombineerd met andere zilte producten biedt Zeeuwse boeren een kansrijk alternatief. Onderzoekers van Wageningen UR begonnen vorig jaar met een project dat mogelijk de aftrap is van een volledig nieuwe economische sector. De eerste resultaten zijn veelbelovend.

De zeespiegel stijgt en het maaiveld daalt, en dus neemt in grote delen van Nederland het zoutgehalte in grond- en oppervlaktewater toe. Maatregelen tegen verzilting zijn echter duur. Akkerbouwers met zoutgevoelige teelten worden daarom gedwongen te zoeken naar alternatieve inkomstenbronnen.

Deze druk op de landbouw biedt kansen voor de ontwikkeling van viskweek op het land. Wageningen UR speelt hier samen met het bedrijfsleven op in met het project Zeeuwse Tong. In dit project worden samen met kwekers en een tiental andere bedrijven de kansen van grootschalige duurzame kweek van zeevis op het land als alternatief voor akkerbouw onderzocht.

Een gesloten kringloop moet voorkomen dat de zilte aquacultuur uitmondt in een vervuilende bio-industrie. Jonge tongen worden binnen opgekweekt. Vervolgens groeien ze op in vijvers met zeewater waarin ook hun voedsel wordt geteeld: zeewormen ofwel zagers. Het water, dat vies wordt van de vismest, wordt gebruikt als bemesting voor de kweek van algen en zilte gewassen en komt hier weer schoon uit. De gekweekte algen dienen als voer voor de zagers en schelpdieren zoals kokkels die op het bedrijf worden gekweekt voor de verkoop. Ook de overblijvende zagers worden verwerkt tot visvoer.

Gesloten kringloop

Een schitterend idee, maar is het ook op grote schaal te realiseren? “We zitten nu in de eerste fase van het project. Daarin kijken we naar de haalbaarheid”, vertelt Jan Ketelaars van Plant Research International. Samen met zijn collega Willem Brandenburg heeft Ketelaars het project geïnitieerd. In nauwe samenwerking met de kwekers kijken de onderzoekers of de kringloop is te sluiten. Daarnaast is er veel aandacht voor de marktkansen en de wil van akkerbouwers om over te stappen op vis. Alleen als er perspectief lijkt voor de ontwikkeling van een nieuwe sector, vervolgt het project met de opzet van een volledig opererend voorbeeldbedrijf.

Ketelaars is hoopvol gestemd na het eerste jaar experimenteren. “Vorig jaar is gebleken dat de vissen prima groeien op alleen zagers”, zegt hij opgetogen. “En ze smaken prima.”

Aan het eind van het zomerseizoen, dat loopt van april tot november, zijn de vissen groot genoeg voor de markt. De snelle groei betekent een gemakkelijke start voor ondernemers, vertelt Ketelaars. “De vissen kunnen direct worden afgezet en hoeven niet de winter te overbruggen, waarin veel vissen sterven door de kou.”

De zeewormen hebben ook geen moeite met de continue aanwezigheid van hun vijanden. “De zagers worden overdag gevoerd en trekken zich 's nachts terug in hun gegraven gang. Tong jaagt echter 's nachts. Overdag zitten beide soorten elkaar dus niet in de weg.”

Landschap

De provincie Zeeland staat positief tegenover de ontwikkeling van binnendijkse viskweek. Ook ondernemers hebben veel interesse. De aquacultuur biedt verder economisch perspectief voor bestaande zagerkwekerijen en toeleveranciers van bijvoorbeeld pootvis. De kans dat in het project een bedrijf wordt opgezet is dan ook reëel, aldus Ketelaars. Eén van de uitdagingen is dan de landschappelijke inpassing van grootschalige aquacultuur. Dat veel mensen zich zorgen maken over de veranderingen van het Zeeuwse landschap is niet onterecht, zegt Ketelaars. “Als de zilte aquacultuur doorzet, zal zeker tienduizend hectare land in gebruik worden genomen. Dat is weinig vergeleken met het huidige landbouwareaal in Zeeland van 140 duizend hectare, maar veel omdat de impact van vijvers op het landschap heel anders is dan wanneer een boer overstapt op een ander gewas.”

De landschappelijke inpassing van grootschalige visteelt krijgt onder meer aandacht in een deelproject dat zich richt op het ontwerpen van een vijverlandschap met een meerwaarde voor het landschap. Zonder een toegevoegde waarde is grootschalige toe-

passing van binnendijkse viskweek niet mogelijk, denkt Ketelaars. “Aquacultuur moet meer zijn dan de productie van vis op land. Een ondernemer moet zijn bedrijf inbedden in het landschap en de samenleving.”

Natuurwaarde

In de ontwikkeling van natuurwaarden liggen kansen, denkt Ketelaars. “Veel stroken land tussen en om de vijvers blijven ongebruikt. Door die goed in te richten en te beheren, kunnen bijvoorbeeld weidevogels of soortenrijke vegetaties zich daar vestigen.” Hij vergelijkt de stroken met bloeiende akkerranden en bermen.

Ook het grote oppervlak aan zout water is niet per definitie een probleem, volgens Ketelaars. “Op Europese schaal bestaan tal van grootschalige vijversystemen die als voorbeeld kunnen dienen. De lokale condities zijn wel anders, maar ze laten zien dat de ontwikkeling van een dergelijke sector zeker denkbaar is.” Zout water binnen de dijken is in Zeeland bovendien helemaal niet onbekend. Grote stukken van het landschap worden al gekenmerkt door krekens en Plan Tureluur – een natuurontwikkelingsproject met veel zout water – laat zien dat acceptatie mogelijk is.

Ketelaars ziet dan ook toekomst in grootschalige visteelt op het land. In Zeeland, maar ook elders waar verzilting toeneemt, zoals in Groningen, Friesland en de kop van Noord-Holland, biedt zoutwatervisteelt een kansrijk alternatief voor huidige teelten. “Daar waar verzilting optreedt, ontstaan kansen voor binnendijkse visteelt”, zegt Ketelaars.

“Nederland heeft daarbij één groot voordeel: vlak land is ideaal voor de aanleg van vijvers.”

Cluster	Kennisbasis Duurzame landbouw
Informatie:	www.kennisonline.wur.nl
Contact:	Jan.Ketelaars@wur.nl 0317 - 48 05 19